

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 941.

CHICAGO, ILL., 24. SEPTEMBRA (SEPTEMBER 24), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Imperializem v današnji gospodarski uredbi.

Današnji imperializem se razlikuje od imperializma v fevdalni uredbi. V prošlosti so kralji, cesarji, grofje, knezi in drugi mogotci ugrabljali tuje dežele in jih združevali s svojo z namenom da povečajo svojo teritorijalno posest. Podjarmljali so tuja ljudstva in jim odvzeli še tisto malo svobode kar so jo imeli pod svojimi knezi in kralji.

Tudi današnji imperializem grabi tuje dežele. V tem oziru se od prejšnjega ne razlikuje. Razlikuje pa se v tem, da je danes ta ali ona dežela navidezno samostojna, v resnici pa je posest mogotcev kake druge dežele.

Na primer Kitajska. Kitajska je samostojna republika, ogromna po obsegu, največja na svetu po prebivalstvu, in ena izmed najbogatejših dežel. Kljub temu je njeno prebivalstvo revno; glad ter umiranje od lakote v velikem obsegu ni na Kitajskem nič nenavadnega.

Kitajska vzlic svoji samostojnosti ni samostojna, ker so njena bogastva in njeni trgi v glavnem posest tujih kapitalistov, in te tuje kapitaliste podpirajo, protektirajo in zastopajo na Kitajskem vlade tujih dežel. Kitajska vlada je napram njim brezmočna, ker je kontrolirajo diplomatje imperialističnih velesil.

Kitajci bi se radi otrsli železne pesti imperializma, ki jih drži za vrat in jih ubija in davi v lastni deželi. Kitajci se upirajo, ali mora imperializma je za njihovo odporno moč še preleška. Kitajska se šele prebuja; njeno ljudstvo se polagoma zaveda, da je samo v njemu moč otrsiti se tujih sil ki izkoriščajo kitajska bogastva in gospodarijo na Kitajskem.

Drug primer nam nudi sosedna republika Mehiko. Mehika je, kar se tiče naravnih zakladov, najbogatejša dežela na ameriškem kontinentu. Ni pa bogata samo na naravnih zakladih, ampak ima tudi velika rodovitna polja. Kljub tem njenim bogastvam je njeno ljudstvo ubožno in v primeri z ljudstvom v Zedinjenih državah živi zelo borno, skromno življenje.

Pred 400 leti je postala Mehika španska posest. Vladali so jo Španci v interesu mogotcev, ki so ugrabili deželo Indijancem. Tiranija Špan-

cev v Mehiki je izvala revolucijo Mehikancev proti Španiji in po dolgoletni borbi je bila uspešna. A mehiško ljudstvo se ni rešilo drugega kakor španske vlade v Madridu, kajti španski mogotci v Mehiki so ostali in zatirali ljudstvo naprej. Mehikanci pa so se borili in končno uspeli. Dobili so vlado iz ljudstva za ljudstvo, dobili zbornico ki je sklepala v interesu ljudstva, in sprejela ustavo, ki proglašala mehiška bogastva za mehiško posest.

Ali Mehika je šibka in njeno prebivalstvo slabo organizirano. Kako naj šibka Mehika postane gospodarica svojih bogastev, ako jih lastujejo kapitalisti mogočnih kapitalističnih držav?

Sedemindeset odstotkov oljnih vrelcev v Mehiki lastujejo tuji in interese teh tujcev v Mehiki protektirajo tuje države.

Samo tretjino mehiških bogastev lastujejo Mehikanci. DVE TRETJINI vseh bogastev Mehike pa posedujejo tuji kapitalisti, in to je imperializem, kakor ga razumemo pod kapitalistično gospodarsko uredbo.

Mehiko ima danes ljudsko vlado. Plutarco Elias Calles, predsednik Mehike, je prvi mehiški predsednik, ki ni dobil tega urada s silo; bil je izvoljen in izvolilo ga je ljudstvo. Ko je nastopil urad, je posvaril tuje gospodarje Mehike, da misli resno in da bo njegova vlada z vso mogočo energijo izvajala socialne reforme. Ameriška vlada ni bila zadovoljna in mehiška vlada je imela velike težave, predno se je za silo sporazumela z vlado Zedinjenih držav, ki "protektira ameriške interese v Mehiki". Vzlic temu sporazumu, ki je šel na škodo Mehike, pa ameriška vlada še ni bila zadovoljna. Vsakomur je lahko znana nota sedanjega ameriškega državnega tajnika Kellogga, ki jo je objavil v listih v svarilo Callesovi vladi v Mehiki. Kaj hoče ameriška vlada? Nič drugega kakor to, da Mehika varuje "interese ameriških državljanov v Mehiki". Ne sme se pa razumeti, da se gre tu za državljane Zed. držav ki žive v Mehiki, ampak za interese finančnih, industrialnih in zemljiških kraljev, ki niso Mehikanci, pač pa lastujejo dve tretjini Mehike. Naloga vlad, katerim

ti kralji pripadajo, pa je, da varuje jo njihova bogastva v tujih deželah.

Navadno ljudstvo težko pojmuje imperialistično igro. Kapitalistično časopisje nikoli ne pove, da so ameriški interesi na Kitajskem v resnici le interesi finančnih in industrialnih kraljev, istih kraljev, ki izkoriščajo svoje sodržovljane ravno tako kakor zkoriščajo Kitajce ali Mehikance.

Kadar govori Kellogg ali kdorkoli v imenu ameriške vlade o ameriških interesih v Mehiki, vselej ima v mislih oljne vrelce, rudnike, zemljišča, trgovino in druga bogastva, ki jih imajo ameriški kapitalistični baroni v Mehiki. In to niso ameriški interesi. Ali ameriško ljudstvo ne razmišlja o tem, ker ne razmišlja, res misli, da ima "svoje" interese v Mehiki, in da mu evropske države dolgujejo milijarde.

Kitajsko ljudstvo, — samo tisto ki misli in čuti ter ve da čuti na sebi imperialistično peto, — se upira; mehikansko ljudstvo se upira. Ali ljudstvo je neenotno, ne zna misliti solidarno, in zato ga imperialistom ni težko kontrolirati. 400,000,000 Kitajcev predstavlja veliko število ljudi. Ali ogromno število samo na sebi mnogokrat NI ogromno. Da postane ogromno v tem slučaju, se mora kitajsko ljudstvo zbuditi in postati solidarno — to je — pričeti mora *misлити*.

V Mehiki ovirajo Callesovo vlado boji med Mehikanci. Bolj kot ti boji jo ovirajo takozvani "komunisti", ki so v Mehiki razni kronični nezadovoljneži, in pa tisti peoni, ki so pričakovali od Callesove vlade takojšnjega raja. Te vodijo ljudje, ki vedoma ali nevedoma služijo imperialistom Zed. držav in drugim mogotcem. Močna, enotna Mehika, s konstruktivno gospodarsko politiko, bi bila v nekaj letih v stanju doseči ogromne uspehe za mehiško ljudstvo. To konstruktivno politiko je treba v kapitalističnem interesu preprečiti z neredi, z oboroženimi upori in s sejanjem razdora med delavske in kmečke vrste. Vladi Zedinjenih držav pa služi to za pretvezo, da "čuva" nad Mehiko, in če treba, da pošlje "kazensko" ekspedicijo v Mehiko. Ne samo enkrat so ameriški imperialisti dvignili propagando za anektiranje Mehike, in še danes so uverjeni, da pride prej ali slej do "prave" priložnosti, ko bodo Zedinjene države "prisiljene" zasesti Mehiko in jo "civilizirati".

Nad 10,000,000,000 znašajo investicije ameriških kapitalistov v tujih deželah. Kdo so ti kapitalisti in koliko jih je? Malo jih je in preprostemu ljudstvu so nepoznani. Ali če se dogodi, da bo "treba" varovati "ameriške" interese v tej ali oni deželi z oboroženo silo, bodo oborožili tiste državljane Zedinjenih držav, ki nimajo nikakih "ameriških" interesov v tujih deželah.

Kapitalistični imperializem ima razpredeljene svoje niti v vse dežele. Angleški imperialisti (industrialni in finančni mogotci) imajo svoje interese v Zed. državah in obratno. Razun tega

drug drugemu konkurirajo za prvenstvo v militaristično slabih deželah.

Kapitalistični imperializem skuša poslednje čase omiliti samega sebe s sporazumi med kapitalističnimi deželami. Namen teh sporazumov je, omejiti vojne nevarnosti, ali jih vsaj odgoditi. A vzroki ostanejo.

Dokler bodo bogastva dežel lastovali posamezni finančni in industrialni kralji, domači in tuji, je vzrok ki poraja imperializem in vse druge nadloge, ki so svojstvo današnje uredbe, tukaj. Odpraviti je treba temelj kapitalističnega družabnega sistema in odpravljeni bodo vzroki. To bo izvršil socializem, toda ne v 24. urah.

Ogromen pridelek žita in vprašanje kruha.

Skoro iz vseh važnejših žitnih dežel poročajo, da je pridelek žita vseh vrst letos ogromen. Celo Rusija, ki že dolgo ni imela dobre letine, je prestala dobo sedmih suhih krav in njen letošnji pridelek žita je dosegel količino pridelka iz 1913, v katerem Rusija beleži zadnjo izredno dobro letino.

Skupni pridelek žita vseh dežel je večji kot pa potrebuje skupno prebivalstvo na svetu kruha. Kljub temu bodo trpeli milijoni ljudi pomanjkanje kruha in glad, skladišča pa bodo polna žita in moke, špekulanti bodo bogateli in svet se bo sukalo okoli svoje osi kakor navadno.

V BORBI K ZMAGI!

VSEM!

Vam vsem, ki stojite v težki borbi za pravico!

VEDITE TO:

Kjer so borbe, tam so žrtve!

Kjer so žrtve, tam so zmage!

Zato bodo stopili trije na mesto vsakega, ki pade.

Nihče ne bo pomandral naših zastav in strl naše pravice!

IZDAJALEC JE:

Kdor obupuje!

Kdor čaka ob strani!

Kdor pušča izkrvaveti druge!

Kdor prenaša robstvo kot topa živina!

Kdor strelja v naše, kadar strelja nanje njegov gospod!

Izdajalci so slabši kot sovražniki! Poučite o tem nevedne!

Vračajte z zaničevanjem trdovratnim!

Predstraže naprej!

V Vaših srcih je usoda!

V Vaših srcih je zmaga!

(“Delavec”.)

Veličasten shod J. S. Z. v Waukeganu.

V nedeljo 20. septembra se je vršil v Waukeganu shod Jugoslovanske socialistične zveze, ki je sijajno uspel. Udeležili so se ga skoro vsi delegatje konvencije SNPJ. ki zboruje v Waukeganu, in več sto drugih. Prostorna dvorana Slovenskega narodnega doma, v kateri se je shod vršil, je bila polna.

Shod je otvoril s. Martin Judnich, tajnik kluba št. 45 JSZ., ki je v imenu waukeganskih sodrugov pozdravil udeležence in izročil predsedništvo shoda sodrugu Chas. Pogorelcu. Pevski zbor Slovenske narodne čitalnice je zapel "Socialistično koračnico" in "Budilno". S. Martin Judnič je izborni deklamiral Vojanovo "Luč". Po tem programu je predsednik predstavil F. Zajca, ki je med drugim dejal, da so se tisti, ki so mislili da je J. S. Z. toliko oslABLJENA da bodo sedaj lahko z uspehom udarili po nji, motili. Omenjal je tudi razne stranke, katere so bile ustanovljene da nadomestijo soc. stranko; vse te nove stranke so zrasle ko gobe in izginile na enak način, ali pa izginjajo, socialistična stranka pa je še tukaj in bo ostala, ker je ne more nadomestiti za funkcije katere vrši nobena druga stranka. Dotaknil se je tudi izjave v hrvatskem komunističnem glasilu, v kateri je rečeno, da je sedanja konvencija SNPJ. prva, na kateri so navzoči tudi razredno zavedni delavci. Dejal je, da je to osma redna konvencija, na kateri so navzoči razredno zavedni delavci osmič, in da bodo ti delegatje skrbeli, da ostane ta duh tudi v nadalje gonilna moč Jednote.

Za njim je nastopil Peter Kokotović, ki jje govoril v srbo-hrvatskem jeziku. Opisoval je boje v preteklosti ki jih je vodila JSZ. in apeliral na navzoče delavce omenjenih narodnosti, da naj se ponovno primejo dela in borbe pod zastavo mednarodnega socialističnega gibanja. Kokotovićev govor je bil zanimiv in na udeležence je napravil velik vtis.

Jože Zavertnik je govoril o razdvajanju delavstva in razdvajalcih ter pogubnosti razdvajanja za delavski razred. Tudi v prošlosti niso bili vsi zavedni delavci natančno enakih misli. Tudi v prošlosti so bili frakcijski boji, toda delavci radi tega niso ustanavljali novih strank, ampak so izravnavali razlike v enotni stranki, proti skupnemu sovražniku pa so nastopali solidarno — tako kakor zavedno delavstvo mora, ako je zavedno. Za ustanovitev novih takozvanih delavskih strank ni bilo potrebe, potrebovali pa so jih tisti ki so hoteli biti voditelji za vsako ceno. Sedaj imajo stranke, ki pa so brez moči in za delavstvo niso dosegle ničesar. Zavedno delavstvo ima svojo stranko, in ta je socialistična stranka.

Ko je Zavertnik končal svoj govor, je s. Pogorelec s kratkim nagovorom v angleščini predstavil s. E. V. Debsa, ki je nastopil burno pozdravljen; udeleženci so v znak spoštovanja do starega borca vstali raz svojih sedežev. Mala Gantarjeva Mary je izročila Debsu šopek rdečih rož s primerno deklamacijo, Debs pa se ji je prisrčno zahvalil.

Debs je govoril precej nad eno uro. Pisec tega poročila ni čul Debsa prvič, a reči mora, da je bil njegov govor mojsterski, da je govoril, kakor pravimo, od srca do srca. Tudi na humor ni pozabil. Pozival je udeležence, da naj se organizirajo v JSZ. in SNPJ. in da naj v mejah obeh organizacij delujejo složno za skupne cilje, in skupen program pod skupno zastavo bratstva in svobode.

Dokazoval je škodljivost nesloge za delavstvo, in poudarjal, da so kapitalisti v boju proti delavstvu vselej edini. Oni se ne pričakajo radi taktik. Oni udarijo solidarno po delavstvu, kadar se jim zdi da je potrebno udariti. Oni nikoli in v nobenem oziru ne služijo delavstvu. Delavci pa postopajo drugače. Delavci store mnogo, veliko premnogo stvari, ki služijo gospodarjem.

Govoril je tudi o vojni in vzrokih, ki jih porajajo. Ko je izbruhnil svetovni vojni požar, kateri je dosegel tudi to deželo, se ni strašil povedati svojega mnenja na glas. Dejal je, da je sedanja propaganda za "pripravljenost" v resnici propaganda za militarizem in za novo vojno. Obsodil je tako propagando, obsodil "pripravljanje za obrambo" in dostavil, da se mora delavstvo proti tem militarističnim kampanjam boriti z vso svojo močjo, kajti s tem se bori proti vojni, v kateri trpi samo delavstvo, in samo delavsko ljudstvo plačuje v krvi in blagu.

Osvoboditev delavstva je v organizaciji, je dejal Debs, in v sposobnosti delavstva misliti. Delavstvo se dviga v družbi samo v toliki meri, kolikor se dviga njegova kolektivna sposobnost misliti.

Ob zaključku svojega govora je polagal delavstvu da ni dovolj ako se sempatam navdušuje; prostor za delavce kot delavce je v socialistični stranki, ki se bori za vse kar je lepega na svetu, za pravičnost, — za civiliziranje civilizacije.

Viharno odobravanje je večkrat prekinilo njegov govor, in ko je končal, je bila Debsu kot bojevniku in socialistu prirejena burna ovacija.

Chas. Pogorelec je zaključil shod z obljubo Debsu, da bo zavedno jugoslovansko delavstvo sledilo njegovim besedam, da bo še bolj strnilo skupaj svoje sile, d'abo podvojilo svoje delo za vzgajanje delavstva v socialističnem duhu in se borilo za socializem v vrstah JSZ. in s tem v vrstah socialistične stranke.

Shod je potekel brez vsake neprilike. Govornikov ni nihče motil, prvič ker ni bilo vzroka, in drugič, ker je bil to socialističen shod in množica socialistično razpoložena. Motiti take shode pa razdiralci delavske sloge nimajo poguma.

JSZ. in delegacija zavednih delavcev delegatov konvencije SNPJ. je lahko ponosna na nedeljski shod, ki je sad in rezultat skupnega truda in dela.

Zvečer istega dne je socialistični klub št. 45 vpriporil Gorkijevo socialno dramo "Na dnu", o kateri bo več poročila v prihodnji izdaji. Rečem le toliko, da je bila vpriporitev dobra in klub št. 45, oziroma njegovi igralci in igralke, zaslužijo vse priznanje.

Svetovna letina rži izredno dobra.

Poljedelski department Združenih Držav poroča, da skupna letina rži v deželah, ki pridelujejo 78 odstotkov vse rži na svetu, odštevši Rusijo, bo znašala letos 774 milijonov bušljev nasproti 569 milijonom v lanskem letu. Povišek znaša torej 36 odst.

Letina rži na Nemškem bo letos največja od časa svetovne vojne, namreč skoraj 302 milijona bušljev nasproti 225 lani. Pred vojno pa je pridelek v istem ozemlju znašal 368 milijonov bušljev.

Na Nemškem bo letošnja letina pšenice in ječmena znatno večja od lanske, letina ovs pa manjša. — FLIS.

ANTON P. ČEHOV:

TEMOTA.

Mladenič, svetlih obrvi, koščenega obraza, v raztrganem kožuhu in velikih suknjenih čizmah je čakal okrožnega zdravnika; ko se je ta po končani viziti vrátil iz bolnišnice domov, je boječe stopil preden.

Vaša milost! je dejal.

Kaj hočeš?

Mladenič je potegnil z dlanjo preko nosu, obrnil oči proti nebu in potem odgovoril:

Vaša milost . . . Med bolniki-jetniki imate mojega brata Vasko, kovača iz Vavarina . . .

Tako je, in kaj potem?

Potem, jaz sem Vaskin brat . . . Dvoje bratov; on — Vaska — in jaz Kirila. Poleg naju je troje sester, in Vaska je oženjen ter ima otroke . . . Ust je bilo, a roke nobene. Kovačnica že skoro dve leti ni videla ognja. Jaz delam v tovarni za sitec, a kovati ne znam. In kakov delavec pa je oča! Delati ne more, ko še dobro jesti ne zna; žlico nosi mimo ust.

Kaj pa hočeš od mene!

Milost, izpusti Vasko!

Zdravnik je začudeno pogledal Kirila in ne da bi odgovoril odšel dalje. Mladenič je stekel za njim in mu padel pred noge.

Dobri gospod doktor! — je zaprosil in oči so se mu zasvetile in z dlanjo je potegnil po obrazu. — Ukaži, milost, pusti Vasko domov! Če hočeš, molim zate do smrti! Pusti ga! Doma od gladu vse gine! Mati joče dan na dan; žena pretaka solze . . . Kratkomalo smrt! Sicer bi mu ne bilo belega dneva! Milost, dobri gospod, izpusti ga!

Kaj ti ne pada v glavo; ali si ob pamet? — ga je vprašal doktor in ga jezno pogledal. — Kako naj ga izpustim? Saj je vendar jetnik!

Kiril je zaplakal.

Izpusti ga!

Bedak! Kakšno pravico pa imam? Sem li ječar, ka-li? Privedli so ga k meni, da ga zdravim, in jaz ga zdravim; ali izpustiti ga smem prav tako malo, kakor tebe zapreti. Buča nespametna!

Brez vzroka so ga zaprli! Čakajoč razsodbe je pretičal skoraj leto dni v preiskovalnem zaporu, in zdaj ne ve zakaj. Ne bi rekel, če bi bil ubijal, ali konje kradel, ali tu so ga vteknili v temo brez vzroka.

Dobro, ali kaj imam jaz pri tem?

Zaprli so kmeta in sami ne vedo zakaj. Če se ga je navlekel, tedaj je pozabil na vse; očetu je ušesa obrezal in sebi lice razparal v pijanosti; a dvoje naših mladičev — zahotelo se jima je po turškem tobaku — ga je nagovarjalo, da se ponoči z njima vtihotapi v "kramo", po tobak. Vinjen jih je poslušal, bedak. Zdrobili so ključavnico in vdrli. Vse so prevrnili, steklenino pobili, moko razsuli. Pijanci, saj veste! No, tačas pa orožnik . . . na sodnijo. Celo leto so sedeli v zaporu, in pred tednom, v sredo, so sodili vse tri v mestu. Zadej orožnik z bajonetom . . . priče so prisegle, da je Vaska med vsemi najmanj kriv, a gospoda so razsodili tako, da je on kolovodja: otroka v zapor, Vaska pa je dobil tri leta ječe. In zakaj? To vedi Bog sam!

Že spet; ali kaj imam vendar jaz pri tem? Stopi do gosposke.

Pri gosposki sem že bil. Na sodnijo sem šel in hotel vložiti prošnjo; a niti pošnje niso hoteli. Pri komisarju sem bil, pri preiskovalnem sodniku, in vsak pravi: to ni moja stvar. Čegava stvar pa je potem? Tu

v bolnici ga ni višjega od tebe. Kar hočeš, to tudi storiš.

Bedak! je zdihnil zdravnik. Kjer so porotniki enkrat izgovorili besedo, tam izgubi gubernator, minister svojo pravico, nikar tak komisar. Vse besedičenje je zaman.

Kdo pa je sodil?

Gospodje porotniki . . .

Kakšni gospodje? Naši sosedje so bili. Andrej Gurjev je bil, Aleška Huk.

Mene že zebe, ko se tu s teboj ragovarjam . . .

Zdravnik je z roko zamahnil po zraku in naglo odšel proti vratom. Kiril mu je hotel slediti, ali opazivši, kako so zaloputnila vrata, je obstal. Deset minut je stal nepremično na bolničnem dvorišču z odkrito glavo in zrl na zdravnikovo stanovanje; potem je globoko zdihnil, se popraskal in šel do vrat.

Kam pa sedaj? je mrmral, stopivši na cesto. Eden pravi, ni moja stvar, drugi zopet, ni moja stvar. Čegava stvar pa je? Ne, dokler ne namažeš, ne dosežeš ničesar. Zdravnik je govoril, pri tem pa ves čas gledal na palec, kdaj mu kaj svetlega stisnem. No, brate, jaz pojdem celo do gubernatorja.

Končno se je odpravil na pot; venomer se je obračal nazaj, počasno se je vlekel po cesti in razmišljal, kam sedaj . . . Hladno ni bilo in sneg je le slabo škripal pod njegovimi nogami. Kvečjemu pol vrste pred njim se je razgrinjalo na holmu okrožno mestece, kjer so nedavno sodili njegovega brata. Na desno je temnela ječa z rdečim krovom in čuvajnicami na vogalih, na levo se je razprostiral velik mestni park, ves v ivju. Vse je bilo tiho, le neki starec v veliki ženski ruti in z veliko kučmo na glavi je korakal pred njim, kašljal in kričal na kravo, ki jo je gnal v mesto.

Dober dan, stric! je izpregovoril Kiril, dohitevši starca.

Bog daj . . .

Ženeš na sejem?

Naka . . . je leno odgovoril dedec.

Si meščan, ka-li?

Potem sta se domenila. Kiril je povedal, zakaj je bil v bolnici in o čem je z zdravnikom govoril.

Doktor pravzaprav ni več v tehle rečeh! mu je dejal starec, ko sta dospela v mesto. Dasi je gospod izzučen v zdravljenju z vsemi sredstvi, a da bi tebi dal v tem oziru kak nasvet, ali recimo, da bi napisal protokol — tega ne zna. Zato je posebna gosposka. Pri sodniku si bil in pri komisarju. Tudi ta dva nista večša v tvoji zadevi.

Kam pa naj se obrnem?

Čez vaše kmetiške stvari je postavljen poseben "glavar". Pojdi k njemu! Gospod Linjeokov.

Kaj, ta je v Zlátovem?

No, da, v Zlátovem. Tam je vaš glavar. V vaših stvarih izgubi še celo sodnik proti njemu pravico.

Daleč bo treba iti, brate! . . . Čaj, 15 vrst in še čez.

Kaj to, komur treba, gre i sto vrst.

Imaš prav . . . Ali naj mu izročim prošnjo? Izveš vse tamkaj. Prošnjo, če je bode treba, ti brat napiše pisar. Glavar ima tudi pisarja.

Poslovivši se od starca je postal na trgu, se pogledal v misli in šel iz mesta nazaj. Odpravil se je v Zlátovo . . .

Čez pet dni je zdravnik, po končani viziti domov grede, spet ugledal Kirila. To pot mladenič ni bil sam, ampak s suhim, bleđim starcem, ki je kimal glavo kot z nihalom in premikal semtertja svoje gube.

Že spet prosim tvoje milosti, je začel Kiril. Glej, očetom sem prišel, izkaži milost in izpusti Vasko! Glavar se niti v pomenek ni spustil. Pravijo: "je zdoma!"

Visoki gospod! je zagolčal stavec v grlu, dvignivši trepalnice. Bodite milostljivi. Reveži smo, ne moremo zahvaliti vaše dobrote, ali če je vaši milosti prav, naj Herjuška in Vaska z delom odslužita! Naj z delom odslužita!

Z delom odslužita, prav gotovo, je dejal Kiril in dvignil roke v prisego! Doma od gladu vse mre. Iz vsega grla se jočejo, gospod!

Mladenič je bistro pogledal očeta in ga potresel za rokav, in oba sta kot na povelje pala zdravniku pred noge. Ta je zamahnil z roko po zraku, in ne da bi se ozrl, naglo odšel domov.

Leto priseljevanje po novem kvotnem zakonu.

Koncem junija se je zaključilo prvo fiskalno leto, odkar je v veljavi novi priseljeniški zakon o kvoti. Z dnem 1. julija je začelo novo fiskalno leto; kvote za poedine deželo ostanejo iste kot poprej.

Kakor vsem znano, je priseljevanje iz vseh dežel sveta omejeno na določeno najvišje število priseljencev, takozvano kvoto. Le priseljevanje oseb, rojenih na ameriškem kontinentu, ni omejeno na kvoto. Izven kvote pa smejo priti žene ameriških državljanov in njihovi otroci pod 18. letom, kakor tudi duhovniki, vseučiliščni profesorji in dijaki. V kvoti sami pa — in sicer do polovice iste — imajo prednost nekateri sorodniki ameriških državljanov (otroci med 18. in 21. letom, oče in mati, kakor tudi poljedelci po poklicu in njihove družine). Vsak mesec smejo ameriški konzuli izdajati kvotnim priseljencem kvečjemu le desetino tolikih priseljeniških viz, kolikor znaša letna kvota.

Skupno število vseh kvot znaša 164,667. Največjo kvoto ima Nemčija (51,227). Angleško ima kvoto 34,007 in Irsko 28,567. Naslednje največjo kvoto ima Švedsko, namreč 9561. Za njim prihaja Norveško (6453) in Poljsko (5982). Francosko ima 3954, Italija samo 3845, Čehoslovakija 3073, Dansko 2789, Rusija 2248, Švica 2081 in Nizozemsko 1648. Za njimi prihajata Avstrija s 785 in Jugoslavija s 761. Vse druge dežele imajo manjšo kvoto. Najmanjša kvota znaša 100.

Skupna letna kvota znaša, kakor rečeno 164,667. Tekom minolega fiskalnega leta pa je bilo izdanih le 160,563 kvotnih viz. Torej 3304 manj priseljencev je prišlo na račun kvote minolega fiskalnega leta, nego jih je smelo priti.

Čudno je, da so bile vse večje kvote izčrpane, dočim nekatere dežele, ki radi male kvote najbolj občutijo omejevanje priseljevanja, niso niti izčrpale svoje male kvote. To je popolnoma nepričakovano. Dežele, ki niso vporabile vse svoje kvote, so zlasti Čehoslovakija, Ogrska, Italija in Jugoslavija. Vendarle poročila konzulov in iz drugih virov, sprejeta okoli prvega aprila, so pokazala, da v vseh teh deželah je bilo veliko več prošelj za priseljeniško vizo nego znaša vsa kvota. V razlaganje te presentljive situacije se navajajo razni razlogi, ali težko je še soditi, kako je pravzaprav prišlo do tega. Značilno je, da v treh izmed teh dežel, namreč v Čehoslovakiji,

Italiji in Jugoslaviji, obstojajo jako aktivni vladni oddelki, ki v velikem obsegu kontrolirajo in vrejujejo izseljevanje.

Nevporabljeni preostanek kvote znaša za Italijo 1149, za Ogrsko 106, Čehoslovakijo 107 in Jugoslavijo 103. Toliko več kvotnih priseljencev bi bilo torej lahko prišlo iz dotičnih dežel. Nevporabljeni preostanek minolega fiskalnega leta se seveda ne more prenašati na tekoče leto; kar je zamujeno, je zamujeno.

Bilo je že jasno začetkom tega leta, da ne bo Italija izčrpala vse svoje kvote za fiskalno leto 1924-25. Priseljeniški zakon od 1. 1924 namreč določa, da se vsak mesec sme izdajati le desetina letne kvote. Konzularna poročila od 3. januarja so pokazala, da je tedaj Italija imela na razpolago še 70% kvote, torej 300 več kvotnih števil, kot se jih je moglo izdajati tekom naslednjih šestih mesecev. V drugih treh deželah pa ni bilo tedaj nič kaj takega in bi bile lahko kasneje izčrpale svojo kvoto.

F. L. I. S.

Radio na farmah.

Po cennitvi poljedelskega departmenta je sedaj čez 550,000 farm v Združenih Državah opremljenih z radiofonom (brezžičnim telefonom). Cenitev se naslanja na poročila okrajnih poljedelskih agentov. Po cennitvi lanskega leta je bilo 365,000 farm z radio aparati, l. 1923 pa le 145,000 farm. Iz tega je razvidno, kako raba radiofona raste od dneva do dneva.

Rastočo popularnost radiofona na farmah je pripisati okolščini, da radio nudi farmerju priliko za vsakdanje informacije o trgu, vremenu in poljedelskih razmerah pa tudi splošno izobrazbo in zabavo. Poročila pravijo, da se farmerji odločijo za nakup radio aparatov v prvi vrsti radi tržnih in vremenskih poročil.

Izmed držav, ki izkazujejo največjo število radiofonov na farmah, stoji prva na listi država Illinois s 46,000 radio aparati; za njo prihaja država New York, potem Iowa, Missouri, Kansas, Nebraska, Ohio in Minnesota. Najmanj jih je v državah Nevada, New Mexico, Florida in Delaware. Takozvani koruzni pas izkazuje največji razvoj v rabi radiofonov. — F. L. I. S.

Materinske pokojnine v Michiganu.

Število mater v državi Michigan, ki dobivajo podporo za vzdrževanje svojih otrok, znaša letos 50 odstotkov več kot l. 1915, ki je bilo prvo leto, ko je bil uveden zakon o takozvanih materinskih pokojninah (mother's pension). Število vdov, zapuščenih žen, neporočenih mater in drugih, ki so bile tekom lanskega leta deležne te podpore, je znašalo 1863; podpore so se nanašale na 383 otrok. Vsega skupaj je bilo izplačanih \$1,741,656 na teh podporah, ki niso nikaka miloščina, marveč do katerih imajo take matere pravico. — F.L.I.S.

Prava svoboda je brez industrialne svobode nemogoča. Politična svoboda je sama na sebi dobra, v kolikor služi kot ključ do vrat industrialne svobode. Toda vrata industrialne svobode se odpro na stežaj šele takrat, ko bo delavstvo dovolj zrelo in bo vedelo komu izročiti ključ.

Prva viharna seja osme redne konvencije S. N. P. J.

Od našega posebnega poročevalca.

Sedma seja osme redne konvencije SNPJ. dne 17. septembra dopoldne je bila prva, na kateri je prišlo do viharnih prizorov. Prejšnje seje so le dokazovale, da bodo komunistične intrige prej ali slej našle odpor, in to se je dogodilo na seji 17. septembra.

Prejšnji večer se je vršila konferenca JSZ., na kateri se ni govorilo drugega kakor o socialistični agitaciji in o aktivnosti klubov v posameznih naselbinah. Konvencije SNPJ. se ni omenjalo. O komunistih, katere je sempatam kdo omenil v razpravi, se ni govorilo v sovražnem smislu, dasi je vsakdo ki jih je imenoval, dejal da ovirajo delo socialističnim organizacijam, ne da bi pri tem pojačali svoje, kajti celo tiste ki so jih imeli, so propadle ali pa životarijo.

Isti večer se je vršil v neki drugi dvorani shod, na katerem je notorični Chas. Novak govoril o SNPJ. in napadal socialiste, katere je obkladal z raznimi priimki. Postal je tako surov, da njegovih napadov niso mogli prenesti niti tisti udeleženci, ki socialistom niso baš posebno naklonjeni. Razun Novaka so govorili na sestanku tudi drugi "komunisti", člani in nečlani S. N. P. J. Še tisti večer je bilo jasno, da bo zadeva prišla na konvencijo. Ko je bil zapisnik prejšnje dopoldanske seje prečitani in sprejet, se je oglasilo za besedo več delegatov k eni in isti stvari. In stvar se je tikala napada na odbornike in "diktatorje" v SNPJ. ter napada na SNPJ. Odbornica Mary Udovich, ki je bila na dotičnem shodu, je dejala, da je bil C. N. "govor" insultiranje SNPJ. in njenega odbora. Frank Podboy je stavil predlog, da se C. Novaku, ki se udeležuje konvencijnih sej kot poročevalec "D. S.", odvzame pravico prihajati na seje. Tudi Podboy je bil na dotičnem shodu. Frank Somrak je dejal, da se ne briga kaj se govori na shodih glede stvari ki se ne tičejo Jednote, briga pa, kaj se govori o Jednoti, njenemu vodstvu in o konvenciji.

Iz vse diskuzije je bilo razvidno, da se je C. Novak prenamagel, ker je precenjeval moč reakcionarjev, s katerimi so "komunisti", kakor povsod v tej deželi, tudi tukaj pripravljeni sodelovati samo radi golega, strupegga sovraštva do socialistov.

M. J. Turk, gl. tajnik SNPJ., je v svojem poročilu imel tudi še nekaj dodatke (na koncu poročila, ki je že bilo priobčeno v Prosveti), in ta dodatek je komunistom tako ugajal, da so organizirano ploskali kakor so naučeni. Posnemali so jih tudi drugi nasprotniki socialističnega pokreta.

Poskušal sem izvedeti, v kakem oziru ima M. J. Turk mržnje do socialistov, in dognal sem, da jih ima raditega ker politika ne spada v jednoto; nadalje, ker je treba dati vsem enake privilegije (kolikor je meni znano imajo vsi enake), in ker je v sporu posebno z J. R. Zavertnikom, članom gl. nadzornega odbora. Ploskanje ki ga je M. J. Turk dobil največ radi svoje zaključne izjave v poročilu, je prevarilo Chas. Novaka, ki je mislil, da sedaj ni treba drugega kakor udrihati po socialistih kot osebah in kot socialistih, pa bo delegacija na njegovi strani. Že na svojem shodu je spoznal, da se je zmotil.

Naj še povem, da so "Radnikovi" pristaši na tej konvenciji zahtevali da se o Turkovem poročilu takoj razpravlja. Razpravljati so hoteli samo o zaključni točki, tikajoča se "politike". Predsednik konvencije

F. Zaitz pa je izjavil, da debate o poročilih sedaj niso na dnevnem redu, ampak nadaljevanje poročil. Po precej burnem protestiranju od strani nekaterih hrvatskih delegatov so bila podana poročila ostalih gl. odbornikov. Predsednik konvencije je delegacijo zagotovil, da se bo o poročilih lahko razpravljalo, ker konvencija ne bo zborovala samo par dni, da pa se bo mnogo razprave prihranilo, ako gremo preje skozi pravila kjer bodo prišle sugestije gl. odbornikov v poštev in se bo o njih razpravljalo mimogrede.

Po dotičnem shodu, ki je bil javen, so imeli Novakovi zaupniki sestanek, kakor se je govorilo, na katerem so sklenili, da se mora debata o poročilih gl. odbornikov na vsak način obnoviti. In res so naslednji dan skušali zrušiti prejšnji predsednikov odlog, a predsednik je vztrajal, pri tem pa so se pričeli, kot že povedano v uvodu, protesti proti shodu in osebam ki so se poslužile umazanih napadov za diskreditiranje konvencije, oziroma "kimavcev", kakor je dejal C. N. tistim ki mu ne kimajo. "Kimavci" imajo večino, zato je napadal še toliko hujše. Posebno si je privoščil predsednika konvencije F. Zajca ter Jožeta Zavertnika in njegove sinove, kateri baje nameravajo okupirati vse glavne službe v Jednoti.

Nekateri delegatje so v protestiranjih proti napadom na shodu odločno zahtevali, da se poročevalca C. N. odstrani iz dvorane. "Komunisti" so ga zagovarjali vsevprek. Končno je še sam poslal predsedniku prošnjo, da naj se mu pusti zagovarjati pred konvencijo na "lažnjive napade". Predsednik je njegovo pismo prečital, a konvencija o njem ni hotela razpravljati. Nekateri so smatrali vso to afero za boj med komunisti in socialisti, a predstavljali so si jo napačno. Socialisti jo namreč niso povzročili, pač pa so jo povzročili nečlani SNPJ., ki so na tej konvenciji in dajejo instrukcije svojim pristašem, kolikor jih imajo med delegati. To absolutno ni bila razprava, ali debata med socialisti in komunisti, ampak med intriganti katerim ni prav nič za SNPJ. in med tistimi katerim JE za prosep organizacije katero so gradili toliko let.

Ko je prišel v debati na vrsto podpredsednik konvencije J. Hafner, je zgubil kontrolo nad seboj in pričel metati očitanja vsevprek. Fr. Zaitz, predsednik konvencije, je bil po Hafnerjevi trditvi izvoljen že v Chicagi. Vrgel je še nekaj drugih takih obdolžitvev, delegatje pa so vstajali raz sedežev in protestirali proti Hafnerju. Nastal je pravi vihar, a predsedniku se je posrečilo pomiriti delegate in razprava se je nadaljevala. Neki hrvatski delegat je dejal, da Novak ni napadal SNPJ., pač pa je dejal, da je treba v gl. odbor S. N. P. J. izvoliti poštene ljudi. To je parkrat ponovil. Predsednik ga je vprašal, če je C. N. dejal, da sedanji odborniki niso pošteni; vprašani delegat je nekaj časa pomišljal, potem pa se je izmuznil z izjavo, da Chas. Novak ni trdil tega.

Predsednik konvencije Frank Zaitz je izročil predsedništvo J. Goršku, se prijavil za besedo in zapustil oder. Ko je prišel na vrsto, je s silo ki jo ima, razkrinkal provokatorje, ki intrigujejo v tej organizaciji; naglašal je, da smo bili sposobni zgraditi vzor podporno organizacijo brez nasvetov agentov provokatorjev, katere tudi sedaj odklanjamo. Govoril je več minut o raz-

voju SNPJ. do sedanje konvencije. Viharno odobrava-
nje je spremljalo njegov govor.

Vprašal je konvencijo, če ga je izvolila; kakor val
je šel glas, da je bil pravilno izvoljen. Izjavil je, da mu
bo nemogoče predsedovati, če ne bo zbornica imela
vanj zaupanja in zahteval, da glasuje, dali hoče ohrani-
ti njega, ali si izvoliti drugega. Ko je podpredsednik
Goršek, ki je v tem momentu predsedoval, vprašal ti-
ste, ki so za zaupnico predsedniku konvencije, da naj
vstanejo, so vstali vsi. Celó tisti, ki so bili pripravljeni
vse storiti da otežkočijo predsedniku delo in zavlaču-
jejo se, so vstali in glasovali za zaupnico. Predsednik
se je vrnil na oder, delegacija pa je ploskala. Nato je
bil stavljen predlog, da se Hafnerju odvzame mandat
podpredsednika radi njegovih neopravičenih, lažnji-
vih obdolžitvev. Bil je po kratki diskuziji odstavljen z
ogromno večino in potem je zbornica prešla na dnevni
red. Ta afera je bila prva draga intriga, ki se ji kon-
vencija ni mogla ogniti. Povzročili so jo nečlani SNPJ.

Zborovanje je potekalo po tem dogodku mirno, a
nepotrebna zavlačevanja z debatami je vendar veliko.
Predsednik jih skrajšuje kolikor največ more, ra-
zun pri važnih točkah, ampak delegatje protestirajo
in hočejo besedo. Potem pa navadno sprejmejo pre-
dlog ali pa točko provizoričnih pravil brez sprememb
ali pa le z malimi spremembami.

Bilo je na diskuziji precej važnih točk pri katerih
je bila diskuzija na mestu, toda govorilo se je o nji
razmeroma manj kakor pri mnogih nevažnih.

Glavni odbor bo izvoljen na konvenciji. Nova pra-
vila določajo, da se izvoli glavni odbor na konvenciji
izmed delegatov, gl. odbornikov ter drugih članov Jed-
note. Delegatje bodo na bodoči konvenciji lahko pre-
dlagali za kandidate v gl. odbor torej tudi nedelega-
te.

Konvencija je zaključila, da se v bodoče nalaga
jednotino imovino tudi v stavbinska in posojilna dru-
štva.

Precej debate je bilo o jednotinih publikacijah.
Obsirnejša poročila slede v naslednjih izdajah "Prole-
tarca".

UTRINKI.

Osvoboditev delavstva izpod kapitalističnega jar-
ma biti delo delavstva samega.

Noben trenotek, ki se ga porabi za čitanje, ni iz-
gubljen. Vzporedno z izpopolnjevanjem tiska se je
širila kultura. Čitanje pripravi razumu pot do večjega
znanja. Uči se prebavljati kar čitaš. Ko se naučiš to,
ne boš imel težav spoznati nauke znanstvenega soci-
alizma.

Znanost ima na razpolago teleskope in mikroskope
in spektroskope, s katerih pomočjo se ji razodevajo
daljave in drobnosti vsemirja. Prodrla je v oddalje-
nosti, od katerih potrebuje luč leta in leta, da pride do
naše zemlje; fotografirala je zvezde, ki jih na doseže
nobeno oko; dognala je sestavo tujih solnc in vsemir-
skih meglin. Prodrla je v zemeljske plasti in dognala
njihov postanek. Dognala je starost človeka. Ni pa
našla prostora kjer so nebesa, ni našla ne pekla ne vic.
Bigoti niso prijatelji znanosti, ker je ovrgla trditve o
postanku sveta in stotere druge trditve, ki jih smatrajo
bigoti za edino pravo in čisto resnico. A so vendarle
laž.

Bogastva Zedinjenih držav v luči statistike.

V NAJBOGATEJŠI DEŽELI NA SVETU JE VELIKO
REVNIN DELAVCEV.

Zedinjene države so najbogatejša dežela na svetu.
Ali ameriška bogastva so "ameriška" le po imenu,
kajti poseduje jih mali kapitalistični razred, ogromna
večina pa ne poseduje ničesar razun svoje delovne
sile. Posestvo, ki ga ima delavec, ni niti toliko njego-
vo kot misli da je. Na hiši ima najbrž dolg. Če zbolí
on ali pa njegova žena, ali otroci, ali ako je ob delo, pa
je hišica takoj v nevarnosti. Farme so le deloma last
farमारjev; pravi posestniki kmetij so veliki zemljiški
baroni in banke. Kljub temu so deležni posamičnih
koščkov tudi nekateri delavci.

Iz raznih statistik vemo, da so Zedinjene države v
produkciji raznih kovinskih rud prve na svetu; tele-
fona se nikjer na svetu ne poslužuje toliko ljudi kakor
tukaj; železnic, električnih železnic in omnibusov se
ne poslužuje v nobeni deželi toliko ljudi kakor v naši.
Oblačilna industrija ni nikjer tako razvita kakor tu-
kaj, in ljudstvo nobene dežele ne izda toliko za obleke
kakor ameriško.

Blue Book, ki jo je izdal "Manufacturers' Record".
navaja o ameriški produkciji statistične podatke, ki
so večinoma že znani; iz njih je razvidno, da je raz-
merje med produkcijo v Zedinjenih državah in v de-
želah ostalega sveta v teku zadnjih par let le malo spre-
menjeno.

Zedinjene države proizvajajo:

- 55 odstotkov od vse železne rude na svetu;
 - 51 odstotkov bakra na svetu;
 - 62 odstotkov petroleja (oljnih produktov);
 - 51 odstotkov sirovega železa na svetu;
 - 66 odstotkov jekla na svetu;
 - 43 odstotkov premoga na svetu;
 - 52 odstotkov stavbinskega materijala na svetu;
 - 62 odstotkov svinca na svetu;
 - 55 odstotkov bombaža na svetu.
- In tako dalje.

V avtomobilski industriji so Zedinjene države
prve na svetu. Izmed vsakih 100 avtomobilov na sve-
tu jih je 88 izdelanih v Zedinjenih državah. Izmed
vseh železnic na svetu jih je 34 odstotkov v Zed. drža-
vah, dasi tvorijo kontinentalne Zedinjene države samo
6 odstotkov kopne zemeljske površine in imajo le 7
odstotkov izmed skupnega prebivalstva na svetu.

KDO POSEDUJE AMERIŠKA BOGASTVA?

V najbogatejši deželi na svetu je le kakih 50,000
resničnih bogatašev, in le okrog 500 bogatašev, ki šte-
jejo svoja premoženja v mnogih milijonih. Miljardar-
jev pa je zelo malo.

Kadar nam kapitalistični listi in govorniki pripo-
vedujejo o ameriškem bogastvu, moramo vselej vedeti,
da je to bogastvo v rokah samo nekaterih. Kadar govo-
re o ameriških interesih v inozemstvu, mora ameriški
delavec vedeti, da "ameriški interesi v inozemstvu"
niso njegovi interesi. On nima ničesar v Mehiki, no-
benih bogastev na Kitajskem, nobenih oljnih vrelcev
v tej ali oni deželi sveta, ne rudnikov, ne drugih kon-
cesij. Kadar ga "domovina" pozove v vojno za čast
zastave in da kaznuje državo ki je "nas" razžalila, mo-
ra vedeti, da se gre samo za "protektiranje interesov
ki jih imamo "mi" v inozemstvu". Miljarde ameriških

dolarjev je investiranih v tujih deželah. Mnoge "nam" dolgujejo milijarde in mi jih neizprosno tirjamo; vse evropske države so se nekaj časa obotavljale, sedaj pa so nekatere že pričele odplačevati, ker vedo, da smo "mi" pripravljene braniti "naše" interese.

Ampak kdo pravzaprav lastuje ameriška bogastva? Iz davčnega izkaza l. 1922, ki je bil do konca preteklega leta statistično urejen, je razvidno, da so imeli l. 1922 dohodkov:

	Število oseb.	Po odstotkih
Pod \$1,000	402,076	5.92
Od \$1,000 do \$2,000.....	2,471,181	36.41
Od \$2,000 do \$3,000.....	2,129,898	31.38
Od \$3,000 do \$5,000	1,190,115	17.53
Od \$5,000 do \$10,000	391,373	5.77
Od \$10,000 do \$25,000.....	151,329	2.23
Od \$25,000 do \$50,000	35,478	.5227
Od \$50,000 do \$100,000	12,000	.1768
Od \$100,000 do \$150,000	2,171	.0330
Od \$150,000 do \$300,000	1,323	.0195
Od \$300,000 do \$500,000	309	.0046
Od \$500,000 do \$1,000,000	161	.0024
\$1,000,000 in več	67	.0010
Skupaj	6,787,481	100.00

Manj ko sedem milijonov ljudi je priglasilo l. 1922 svoje dohodke davčnemu uradu. Ljudsko štetje iz l. 1920 je našelo 41,614,248 oseb nad deset let starosti, ki so zaposleni v raznih obratih za plačo. Polovica ameriškega prebivalstva nad deset let starosti je zaposlena v raznih obratih za dnevno plačo. Samo okoli 7,000,000 izmed skupnega prebivalstva priglasijo svoje dohodke davčnemu uradu; dohodki drugih so tako nizki, da jim davčnih poročil sploh delati ni treba.

POVPREČNE PLAČE AMERIŠKIH DELAVCEV.

Leta 1922 je znašala povprečna plača povprečnega delavca v državi New York (všteti so delavci vseh industrij) \$28.05 na teden, v Illinoisu pa \$28.96 na teden. Te številke so objavili delavski departmenti omenjenih držav. V drugih je povprečna plača sorazmerno enaka.

Nad osem milijonov žensk dela v ameriški industriji. Zvezni delavski department je l. 1922 zbiral statistične podatke, da dožene, koliko prejemajo ženske v raznih obratih povprečne tedenske plače. Dognal je:

Industrija	Povprečna tedenska plača
Avtomobilska	\$17.78
Kemična	12.24
Tobačna	14.87
Oblačilna (moška)	14.80
Oblačilna (ženska)	16.34
Slaščičarska	10.26
Elektrotehnična	14.68
Železolarne	14.19
Jeklarska	15.33
Papirniška	13.34

Plače v drugih industrijah se ne razlikujejo mnogo od tu omenjenih. Te plače se nanašajo na l. 1919, in od takrat se gotovo niso zvišale, pač pa so se v mnogih slučajih znižale.

PONESREČBE V INDUSTRIJI.

Razni industrialni obrati v Zedinjenih državah vzamejo vsako leto tisoče človeških življenj. Samo v Pennsylvaniji je bilo v teku prešlih šest let nad 300,

000 nezgod v premogovnikih. V Zed. državah je nad 15,000 slepcev, ki so izgubili vid v industrialnih nezgodah. Nad 200,000 delavcev si je pokvarilo vid pri delu. Na tisoče in tisoče delavcev se je pohabilo pri delu. Tisoče delavcev je vsako leto ubitih pri delu, na tisoče in tisoče pa se jih polahko ubija z napornimi, nezdravimi deli.

V najbogatejši deželi na svetu vzdržujejo delavci vse polno podpornih organizacij, da ne zagazijo v pomankanje takoj prvi teden v slučaju bolezni, ali da ne pade družina takoj prvi dan po smrti moža in očeta v bedo.

ŠE NEKAJ STATISTIKE.

Petdeset milijonov Amerikancev je oddaljeno samo 30 dni od pomankanja. To se pravi, če izgubi družinski oče delo, ali če kdo v družini nevarno zbolí in je treba zdravit in zdravnika, so sredstva povprečne ameriške družine izčrpana v tridesetih dneh.

Ljudsko štetje l. 1920 je našelo v tej deželi 3,170,000 vdov.

1,109,500 vdov je odvisnih od dobrodelnosti.

1,489,900 vdov dela za preživljanje sebe in družine.

570,600 vdov ima dovolj sredstev za preživljanje.

V Zedinjenih državah je 41,000,000 otrok šolske starosti.

90 odstotkov otrok zapusti šolo predno doseže osmi razred in gre na delo za plačo.

Povprečna šolska doba ameriškega otroka je šest let.

Eden deček izmed osmih nadaljuje študije po dovršitvi osnovne šole.

Izmed sto mož 35 let starosti jih 26 ne poseduje ničesar.

Izmed sto mož v starosti 65 let je 36 mrtvih predno jo dosežejo, 54 je revežev in v mnogih slučajih odvisnih od dobrodelnosti, štirje imajo prilično imovino eden je bogat, in pet se jih vzdržuje s svojimi sredstvi in delom.

Taka je Amerika pod kapitalizmom v luči statistike.

Daleč, daleč.

Učenček v neki londonski šoli je povedal učiteljici, da je njegova sestra zbolela na ospicah. Ospice so nalezljive, je dejala učiteljica sama zase, potem pa rekla dečku, naj odide in ostane doma dokler sestra ne ozdravi. Deček je ves vesel odšel.

Kmalu pokaže neki drugi deček, da bi rad nekaj povedal. "Česa želiš?" ga je vprašala učiteljica. "Gospodična učiteljica, njegova sestra ni doma, je v Liverpoolu, — daleč daleč."

Na sodišču.

"Ali ste bili že kedaj oženjeni?" je vprašal sodnik. "Seveda," je zajecjal jetnik.

"S kom?"

"Z žensko."

"Seveda z žensko," je siknil sodnik. "Ali ste že čuli da se je kdo poročil z moškim?"

"Kako da ne," je odvrnil skoro užaljeni jetnik. "saj se je pred nekaj dnevi poročila z moškim moja sestra!"

Nato ga je sodnik obsodil v dosmrtno ječo.

Nekoliko nasvetov glede kupovanja farem.

Velik del priseljencev, ki so se za stalno nastanili v Združenih Državah, želi kupiti si zemljišče in se posvetiti poljedelstvu. Večina njih so bili poprej kmetovalci. Ameriška priseljeniška komisija je v svojem poročilu cenila, da ena tretina do treh petin novodošelcev je bilo zaposlenih v poljedelstvu pred svojim prihodom v Združene Države, da pa niti eden izmed vsake desetorice se ni tukaj nastanil na farmi.

To je lahko razumljivo, kajti večino priseljencev je absorbirala ameriška industrija. Tu ni vmes vprašanje osebnega nagnjenja, pa kolikorkoli bi novodošlec najrajši šel na deželo, dejstvo je, da on ob svojem prihodu ne najde mnogo prilik in ugodnosti, da bi se posvetil poljedelstvu. Pač pa se mu take prilike lahko ponudijo kasneje, ko je že storil uspešen začetek v Ameriki in si je prištedil zadosti prihrankov, da zamere postati neodvisen poljedelec.

Oni, ki so prihajali v Ameriko v prejšnjih časih, pripomogli so si do milijonov akrov javne zemlje, ki jo je vlada oddajala novim naseljencem bodisi brezplačno ali proti malenkostnemu plačilu. Kar je bilo najboljše javne zemlje, takozvani Homesteads, je dandanes že vse oddano. Preostaja dandanes sicer še mnogo milijonov akrov nevporabljene ledine, ali ta zemljišča se večinoma nahajajo v polu-pustinjah zapada in, kakršna danes so, so primerna le za pašo. Vendarle je na razpolago še veliko rodovitne, ali neobdelane zemlje, ki je lastnina vlade ali privatnikov. Agrarno vprašanje, kakršno obstoja v mnogih evropskih državah, je nepoznano v Ameriki. Približno tisoč milijonov akrov, skoraj polovica vseh kontinentalnih Združenih Držav, ne obstoja iz farm. Štirideset milijonov akrov te ogromne površine je popolna puščava, drugi deli so pregrobi za obdelovanje in nekeje ni zadosti rodovitne prsti. Človek, ki razpolaga z majhno glavnico, ima na izbiro, ali da si kupi manjše zemljišče v razviti pokrajini, ali pa večji obseg cenege zemljišča z vsemi težkočami vred, ki spadajo k življenju pionirja. Zemlje pa nikakor ne primanjkuje, kakor je to v Evropi, kjer je pomanjkanje zemlje provzročilo take ostre socialne konflikte.

Kako pa naj tujerodec, ki se hoče naseliti na deželo, izve o dobrih prilikah za nakup zemlje? To je zanj jako resno vprašanje. Ponudb je polno povsod, ali mnogokrat so lepo spisani in vabeči reklamni letaki in oglasi ali osebni zastopniki zemljiških agentov prinesli mnogo gorja željnim naseljencem. Tujerodec ni vedno v stanu razločiti med poštenim in širokovidnim zemljetrčcem in pijavko. Sleparski zemljetrčec — "land sharks" mu to pravijo — navadno ne poseduje nikake zemlje. On prodaja na provizijo in navadno laže o kakovosti zemlje ter zaračuna mnogo višje cene kot je zemlja vredna. Kupne pogodbe pa sestavljajo tako, da bodo končno vpro-pastile naseljenca. Potem prodajajo isto zemljišče kaki drugi žrtvi.

Pošteni zemljetrčci (real estate dealers) sami vodijo borbo proti tem zemljiškim piratom. Tako, na primer, obstoja vsenarodna jednota zemljetrških organizacij (National Association of Real Estate Boards), v katero je včlanjenih 130 lokalnih organizacij. Ta jednota v svojih pravilih prepoveduje krivo opisovanje ponujenih zemljišč, kakršno utegne ujeti v past in oškoditi željnega kupca.

Treba tudi razločiti med poštenimi in goljufivimi privatnimi kolonizacijskimi družbami. Imamo družbe, ki pošteno hočejo spremeniti zadnje preostanke divje narave v rodovitna polja in vrtove in pomagajo naseljencu v doseg tega cilja. Ali na drugi strani imamo tudi precej takih "kolonizacijskih družb", ki prodajajo ničvredna zemljišča in sleparijo. Federalni poljedelski department je nedavno razgalil tako počenjanje v svoji preiskavi o naseljevanju in kolonizaciji v državah ob Velikih jezerih. Našlo se je, da je mnogo tvrdk prodajalo obširna močvirnata zemljišča v Beltrami in drugih sosednjih okrajih (counties) države Minnesota. Ta zemljišča se ne bodo dala ekonomično obdelovati za vsaj pol stoletja. Vendarle so te tvrdke v svojih oglasih pravile, "da zemlja obstoja iz rastlinske in črne prsti, enega do šest čevljev globoke nad podzemljem sivkaste ilovice, proste kamena, in da se da prav lahko otrebiti in razviti za splošne poljedelske svrhe". Nesrečni kupci so plačali trdo zasluženi denar in prevzeli davčno breme za zemljišča, ki jih ne bodo mogli vporabiti za svojih živih dni. Kajti njihovo obdelovanje se ne izplačuje ob sedanjih cenah poljedelskih produktov.

Še več škode provzročujejo brezvestne tvrdke, ki so zvabile priseljence, da so se naselili na zemljišča jako slabe kvalitete ob cenah, kakršne poštenejše zemljiške tvrdke zaračunajajo za mnogo boljša zemljišča. Ti naseljenci niso bili le obrani za svoj denar, marveč so se morali podvreči težavam in pomanjkanjem v neenaki borbi z revno prstjo, težko iztrebljivimi štori, surovim podnebjem in nezadostnimi prilikami za prevažanje in razpečavanje.

Velike važnosti je zato, da si človek pred nakupom zagotovi informacije s kompetentne strani o kakovosti zemlje, klimatičnih in tržnih razmerah itd. Take informacije lahko si zagotovi vsakdo v vsaki državi.

Državne poljedelske šole (State agricultural colleges) s svojimi oddelki za ljudsko izobrazbo (extension service) izvršujejo jako hvalevredno delo, s tem da razširjajo pravilne informacije med onimi, ki se hočejo naseliti na farme. V nekaterih državah obstojajo posebni vladni departmenti, ki gredo na roko naseljencu. V državi Wisconsin, na primer, kdor namerava posvetiti se poljedelstvu in kupiti zemljo, dobi certifikat, v katerem je rečeno, da državni priseljeniški ravnatelj (State Director of Immigration) "bo ostal z njim v dotiki — bo jemal na znanje, kako napreduje, in poizvedoval, da-li je popolnoma zadovoljen s poslovnimi zvezami, ki jih ima z osebo ali tvrdko, ki mu je prodala zemljišče".

V državi California se nahaja priseljeniška in stanovanjska državna komisija (Commission of Immigration and Housing), ki "bo izvedla preiskavo in poročala vsakemu priseljencu o kakem zemljišču, ki ga on hoče kupiti".

Splošni nasvet za vse one, ki hočejo kupiti zemljišča, je: nikar ne kupite oziroma nikar se ne obvezujte, da boste kupili, predno niste dobili zanesljive in natančne informacije o kakovosti zemlje, njeni resnični denarni ceni in, da-li je zemlja pravna lastnina onega, ki vam jo ponuja v nakup. F. L. I. S.

Sedanji družabni sistem produkcije in distribucije temelji na podlagi profita, in ker je profit, ga mora koncem konca nekdo plačati, ker ta ne obstoja iz nič. Plača ga delavski razred.

THOMAS CARLYLE:

A FORIZMI.

(Iz knjige "Delati in ne obupavati.")

I.

Kdor oznanja to, kar resnično občuti, najde vedno ljudi, ki ga bodo poslušali in naj bi bile zapreke še tako velike.

II.

Kdor hoče pošteno delovati, mora imeti na vsak način trdno vero. Kdor išče za vsak svoj korak soglasja sveta in kdor njegovega priznanja ne more pogrešiti, in mu celo svoje prepričanje podredi, je le slaboten sluga, ki čaka migljajev; vsako delo, katerokoli bi se mu zaupalo, bi se ponesrečilo. Vsak tak človek prispeva dnevno k neizbežnemu porazu. Vsako delo, ki ga na tak nepošten način izvršuje, samo radi zunanjšega bleska, je novo pohujšanje in povzroča novo bedo.

III.

Človek, ki bi rad delal, pa ne najde dela, je znabiti najžalostnejša slika, ki nam jo nudi neenaka razdelitev sreče pod solncem.

IV.

Nadarjen človek more biti rojen v kakršnemkoli veku svetovne zgodovine, vedno najde dovolj prilik za udejstvovanje; ker nemogoče mu je vstopiti v življenje, v katerem bi ne bilo dovolj nasprotij izravnati in kjer bi ne bilo dovolj zaprek premagati, za kar je potrebna vsa njegova moč, če sploh zadostuje. Povsod se nahaja človeška duša med skrajnim obzorjem luči in skrajnim obzorjem teme, na mejah dveh večno nasprotujočih si kraljestev, potrebe in proste volje.

V.

Človek, prav sedaj imaš svojo preizkušnjo; nikdar ne doživiš več druge. Večnost bo hitela mimo, a tebi ne bo nikdar več še ena preizkušnja podeljena.

VI.

Resnična je ona stara basen o sfingi, ki je ležala ob veliki cesti in stavila mimoidočim uganjke in jih je raztrgala, če jih niso znali rešiti.

In taka sfinga je naše življenje.

VII.

Zakon narave je tak, da imajo vse vrste idealov tudi svoje gotove meje, svoje perijode mladosti, zrelosti, popolnosti, razpada in končne smrti in minulosti. Nič se ne rodi, kar ne bo poginilo.

VIII.

Človek, ki hoče živeti, si mora s prerivanjem in s suvanjem delati pot skozi življenje. Pri tem bo tudi sam osuvan.

IX.

Človek naj nikdar ne toži čez čase, v katerih živi. To k ničemur ne vodi. Časi so slabi; torej, smo mi zato na svetu, da jih zboljšamo.

X.

Bogastvo sveta sestoji v njegovih človeških originalih. Po njih in njih delih je ravno svet in ne puščava. Spomin in zgodovina ljudi, ki so živeli — je moč sveta in njegova sveta last za vedno. To dvo-

je ga vzdržuje in mu pomaga krmariti po neznanih globinah časa naprej in naprej.

XI.

Naša dolžnost je, premagati bojazen. Pogumni moramo biti, iti moramo naprej, možato se osvoboditi, v premišljeni veri, da smo od višjih sil poklicani in izvoljeni, — in ne smemo se strašiti ničesar. V kolikor kdo premaga bojazen, za toliko je mož.

XII.

Kdor ne zna biti sluga mnogim, tudi ne bo nikdar zapovednik in pravi voditelj mnogih; — to je predpogoj pravega mojstrstva.

XIII.

Ovce se družijo v črede iz treh vzrokov: prvič zato, ker so družabnega značaja in rade skupaj hodijo; drugič radi svoje plašljivosti, ker se boje biti same; tretjič, ker je večina izmed njih dobesedno kratkovidna in ne znajo posamezno najti poti.

XIV.

Prijatelj, vsa slava in vse govorjenje trpi samo nekaj časa, in je neumno in neresnično. Le pravo delo, ki ga zvesto izpolnjuješ je večno, kakor vsemogočni Stvarnik sam.

XV.

Blagor ponižnim, blagor nepoznanim, kajti pisano je: "Ti si želiš velikih reči? Ne želi jih! Živi, kjer si, a živi modro in delavno."

("Pod Lipo.")

Kdor išče prijatelja brez napake, ostane gotovo vse življenje brez njega.

*

Dnevno časopisje pita čitatelje večinoma s poročili o umorih in pikatnostmi. To ni vzgoja, dasi nekateri trdijo, ba "ljudstvo hoče tako čtivo".

*

Kakor potrebuješ prebavljati zavžito hrano, ravno tako moraš prebaviti to kar čitaš. Ako tvoji možgani ne prebavljajo duševne hrane, je čas, ki ga porabiš za čitanje, brezpotrebno zapravljen.

*

E. V. Debs je v nekem svojem govoru dejal: Jaz nisem Mojzes, da bi odvedel ljudstvo iz puščave. Ako bi imel to moč, bi se dobil kdo drugi, ki bi ga pripeljal nazaj v puščavo. . . . Nauk: Organizirajte se v socialistični stranki in si sami pomagajte.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **941**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic. Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O banketu ob priliki konvencije S. N. P. J. v Waukeganu.

WAUKEGAN, ILL. — Društva SNPJ. v Waukeganu sta v soboto 19. sept. priredila delegatom konvencije SNPJ. banket, o katerem bi radi zapisali nekaj odkritih besed.

Nič nimamo proti postrežbi; bila je dobra in udeleženci nimajo vzroka, da bi se pritoževali. Ker kritiziramo, je značaj banketa, ki je bil, odkrito rečeno, laškjski.

Ne verjamem, da so tisti ki so vodili spored, mislili slabo. A videlo se je, da se naselbina boji zamere oblastim. Oziroma, da se boje tisti, ki so imeli besedo pri sporedu. Čemu bi se opravičevali politikom in občinskim funkcionarjem? Česa se ima naselbina bati?

Razumemo, da služi prohibicija kapitalističnim političarjem za sredstvo provocirati tiste kateri jim niso ljubi. Vemo iz izkušenj, da se agentje teh politikov zelo radi zaletavajo v stanovanje tujerodcev. Kljub temu ne bi smeli pokazati na tako važni prireditvi toliko pohlevnosti in dvoumene udanosti. Waukeganskim članom SNPJ. povemo odkrito, da številni delegatje z govorniškimi delom programa na banketu niso bili prav nič zadovoljni. Kakšen je naš sentiment, ste lahko videli drugi dan na shodu JSZ. in v sredo 16. septembra na konferenci JSZ. — *Več delegatov.*

Še enkrat West Newton.

WEST NEWTON, PA. — Verjemite mi, da ne ljubim preprirov, raditega bi rad videl, da bi čitatelji dopisov od tukaj ne imeli to polemiko za prepir, pač pa kot nekako debato. Gotovo bi se v sa ta debata lahko vršila tukaj, saj z nasprotnikom stanujeva komaj lučaj narazen.

Moje poročilo v Proletarcu o shodu dne 3. maja je bilo pričetek polemike. Protivnik F. P. je odovoril v Proletarcu kot je dejal z namenom da popravi napačen vtis o naselbini ki ga je napravil moj dopis. In tako se je stvar razvila. V Proletarcu z dne 10. septembra je bil priobčen zopet dopis od F. P., v katerem ponovno konstatira, da je priobčil prvi dopis zato da javnost zve resnico o stvari. Se vedno trdi, da sem poročal neresnico, v isti sapi pa zatrjuje, da me ni mislil napadati in da ni oseben. Radi tega ne bi odgovarjal več, kajti tisti ki čitajo in jim je situacija znana vedo kdo ima prav. Ali dopisnik pravi med drugim tudi tole: — "Dopisnik (to sem jaz) vabi vse zavedne delavce v soc. klub. Odziv na vabilo bo vsekakor bolj, če se mesto stroge neizprosne kritike, ki noče vpoštovati nikakršnih okolščin uvede več prijateljskega razumevanja, več tolerance in več smisla za sporazumno delo. So stvari, ki bi morale biti vsakomur svobodne in se ne bi smelo nikogar pikati radi njih" itd. To torej pika name, dasi dopisnik sam pravi, da bi se pikati ne smelo. Zato bi rad bolj natančno vedel kdaj sem netoleranten, destruktiven in da sem socializmu škodoval. Na tem mestu izjavljam, da plačam za vsako osebo, ki je radi mene odstopila od tukajšnjega

socialističnega kluba po en dolar, ki naj gre v podporo temu listu. A prineti se mi mora dokaze. Brez da bi se bahal, lahko trdim da sem precej pripomogel da je svoj čas tukajšnji soc. klub imel okrog trideset članov. Članstvo je v številu padlo, a ne radi mene, pač pa iz vzrokov ki so menda znani tudi dopisniku. Največji vzrok pa je brezbrinost delavstva.

Želja dopisnika menda je, da bi še jaz vso politiko obesil na klin in čakal da se časi zboljšajo kar sami ob sebi. Morda bi kaj takega že storil, češ, če je za druge dobro naj bo še zamej, toda ko pride v družbi do pogovorov, pa slišim pritožbe o brezdelju, slabih plačah, o draginji itd., pa jim svetujem kako bi se dalo vse to odpraviti, samo ko bi delavci hoteli, pa se včasih res vzejem ker vidim da nočejo.

Ker daje dopisnik meni nasvete, kako naj postopam pri agitaciji za soc. stranko, mu nasvete vračam s pripombo, da naj pristopi k tukajšnjemu socialističnemu klubu, postane naj organizator in pokaže koliko bo njemu mogoče uspeti. Jz mu želim obilo uspeha. Obljubim mu, da ko bo imel tukajšnji soc. klub petindvajset članov (kar za naselbino kot je naša ni veliko), bom jaz s svojo netoleranco, pikanjem, nepravilnimi potezami in kritiko opustil klub, da vam ne bom delal zgage, pa bom plačeval svoje prispevke naravnost v Chicago. Tako ima dopisnik priliko da se me na lep način iznebi.

Uverjen pa sem, da če se bo potrudil iti na agitacijo za pridobivanje novih članov, bo naletel na osebe ki bodo za 45c mesečnih prispevkov mislili na podporo v slučaju bolezni; naletel bo na osebe, ki ne bodo hotele pristopiti radi bojazni pred bosom; zopet na druge, ki mu bodo rekly, da rajše kupijo mesa za juho; nekaterim bo socialistična stranka preveč, drugim pa premalo radikalna.

In ko bo dopisnik slišal te in še druge izgovore, bo mogoče tudi on začel "pikati". On smatra to za neodpustljiv greh, jaz pa mu ga ne bom zameril. Ko bo on (želim da bi) takole leto dni agitiral za soc. stranko in našega "Proletarca", pa naj še enkrat prečita vse tri moje dopise; videl bo da jih bo kot agitator razumel bolje kakor pa jih razume sedaj ko ni v ofenzivni četi. Strinjam se z njim da je treba več prijateljskega razumevanja, toda čemu se to zahteva samo od ene strani?

So namreč osebe, ako jim poveš da nimaš vere v posmrtno življenje, pa je dovolj do te črtijo kakor psa, vzlic temu da so vsaj po imenu kristjani. SNPJ. ima nekaj takih bratov pod svojim okriljem, ki pa so ji ali ji šele bodo bolj v škodo kot v korist. Zato se moramo čuvati da se kaj podobnega ne pripeti tudi pri soc. stranki. Ako bomo šli z našo toleranco le predaleč, se zna zgoditi, da se bodo politična in gospodarska vprašanja na socialističnih sejah reševala z molitvijo. Mislim da me dopisnik razume in da ne želi kaj takega.

S tem je ta polemika od moje strani zaključena. Ker je *prava naprednost* le v delu za socializem, zato vabim vse Slovence v tej okolici, da naj pristopijo k tukajšnjemu socialističnemu klubu, potem bo pa prihodnje moje poročilo o naši naselbini boljše kot je bilo zadnje. — *John Langerholc.*

Seje kluba št. 27 v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Socialistični klub št. 27 je na seji dne 13. sept. sklenil da se s pričetkom oktobra naše seje vrše dvakrat na mesec, in sicer vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seje tretje nedelje v mesecu so namenjene največ za predavanja in diskuzije. Predavatelj bo sodrug J. A. Siskovič. — Slovenski delavci v Clevelandu, pridružite se naši organizaciji.—*John Kребelj.*

Listu v podporo.

IVX. Izkaz.

FRANKLIN, KANS.: Anton Seljak	\$.50
BARBERTON, O.: Nabrano na konferenci soc. klubov	10.12
WARREN, O.: Jacob Kotar	1.50
COLLINWOOD, O.: Mike Podboj	1.00
KENOSHA, WIS.: Frank Žerovec, provizija od naročnine80
DELMONT, PA.: Joseph Paulich, podpora majski izdaji	2.00
JOHNSTON, PA.: Andrew Vidrich15
ROCK SPRINGS, WYO: John Golob15
KENOSHA, WIS.: John Žagar \$1.00; Joseph Žagar \$1.00, skupaj	2.00
WARREN, O.: Frank Modic, podporo majski izdaji50
FARRELL, PA.: Frank Kramar	1.00
Skupaj	\$ 19.72
Prejšnji izkaz	360.20
Skupaj	\$379.92

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Mrs. Mary Udovjch, Chicago, Ill.	17
Anton Žagar, Chicago, Ill.	16
Joseph Presterl, Collinwood, O.	9
John Kvartič, Morgan, Pa.	4
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	4
Anton Garden, Bridgeport, O.	3
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	3
Louis Britz, Lawrence, Pa.	3
John Ban, Pittsburgh, Pa.	3
Jos. Volk, Cleveland, O.	2
Frank Bregar, Avella, Pa.	2
Louis Kveder na agitaciji v Penni	2
Frank Perko, Milwaukee, Wis.	2
Lucas Butya, Moon Run, Pa.	1
Mrs. Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	1
Frank Mikše, Cleveland, O.	1
John Kребelj, Cleveland, O.	1
Frank Mihelič, Barberton, O.	1
John Kopriva Ratón, N. Mex.	1

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!—*Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

Konferenca J. S. Z. v Waukeganu.

Konferenca J. S. Z., ki se je vršila dne 16. septembra v Waukeganu, se je udeležilo blizu dve sto delegatov konvencije SNPJ. in drugih sodrugov ter simpatičarjev. Navzočih je bilo tudi nekaj nasprotnikov socialističnega gibanja, ki pa niso segali v besedo.

Za predsednika je bil izvoljen John Terčelj iz Campionsburga, Pa., ki je znan radi svojih aktivnosti v pennsylvanski Konferenci klubov JSZ. in kot energičen bорец za socialistično stvar.

Zapisnik je vodil s. Fr. Zaitz. Daljše poročilo je podal tajnik JSZ. s. Chas. Pogorelec, F. Zaitz pa je poročal o akciji za dom JSZ. in Proletarca. S. Joško Oven je poročal o delu prosvetnega odseka JSZ. Poročilo upravnika "Proletarca" s. A. Žagarja ni prišlo na vrsto na tej konferenci. Razprave so se udeležili številni sodrugi in somišljeniki. Trajala je skoro do polnoči, in ker ni bila izčrpana, je bil osvojen predlog, da se bo nadaljevala en večer v tem tednu.

Več o tej konferenci bo razvidno iz zapisnika, ki bo priobčen drugi teden.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Za časa konvencije SNPJ. v našem mestu smo imeli poleg drugih prireditev tudi važno konferenco, ki jo je sklicala JSZ. Do dve sto oseb se je udeležilo. Delegatje SNPJ. iz raznih krajev dežele so poročali o težkočah, ki jih imajo socialisti z agitacijo. Vzroki?

Alkohol, ki ubija delavce.

Brezbrižnost, ki je svojstvo delavske mase.

Brzobjavni revolucionarji.

"Podzemski" rušilci delavske solidarnosti.

Konferenca JSZ. je bila javna. Nanjo so bili povabljeni člani JSZ. in simpatičarji socialističnega gibanja, vstop pa je bil vsakemu dovoljen. Medtem ko se je vršila ta konferenca, so podzemski rušilci in brzobjavni revolucionarji sklicali shod, na katerem so udrihali po socialistih v SNPJ. Po tem shodu, kateri je povzročil med mislečimi udeleženci precej razburjenja, so imeli strogo zaupni brzobjavni revolucionarji tajen sestanek, kakor ga imajo vsaki večer po končanih sejah konvencije. Tajne sestanke imajo menda zato, — "da ne bo nihče izvedel ne dneva ne ure kedaj se dogodi revolucija", ki je sedaj odložena radi notranjega boja med "Radnikovci".

Naši rodoljubi in bogoljubi so se sempatam tudi spuščali v pomenke. Pomežikavali so si, v žepih držali fige drug drugemu in se v duhu objemali. To so stvari, ki so le nam razumljive.

Naselbina Waukegan-No. Chicago je po svojih močeh skrbela, da zadovolji delegate kakor najbolje mogoče. Semintam se seveda dogode kake nerednosti, katere pa ni mogoče kontrolirati. Ker smo taki kakor po drugih naselbinah, nas morate tudi po tem soditi in nam oprostiti kar vam morda ne ugaja.

Predsednik konference JSZ. sodrug John Terčelj je med drugim rekel tudi tole:

Če si agitator za socialistično stranko, te bodo zmerjali, pehali, odriivali; vse boš, samo človek ne. Ne

pričakuj plačila za svoj trud v prid delavske stvari. Plačala ti bo ta trud edino zavest, da si delal za dobro stvar, o kateri si prepričan, da bo dvignila delavstvo iz industrialnega suženjstva, dvignila na mesto, na katerem bo iz sužnja postal svoboden človek.

Te tvoje plačilo, dragi sodrug, drugega ne pričakuj. In to kar dobiš je mnogo! Bodi zadovoljen s tem in DELAJ!

V tem tednu bo konvencija SNPJ. končana. Delegatje, ki boste po dovršenem delu odšli od nas, pojdite med delavstvo in mu povejte, da ni dovolj, da je organizirano samo v podpornih enotah, ampak da se mora v SVOJ dobrobit organizirati politično in strokovno, politično v socialistično stranki, gospodarsko v unijah, združenjih itd. Ne pozabite na "Proletarca". Ali ste videli, sedaj te dni v Waukeganu, kakšen pomen ima "Proletarec"? Ali ste videli, kakšne mašine, kakšni tipi ljudi delajo proti njemu? Če ste videli in RAZUMELI, tedaj boste postali aktiven agitator za razširjenost "Proletarca", ki je bil od vsega začetka to kar je danes:

Glasiło jugoslovanskega, razredno zavednega delavstva, ki se oklepa socialističnega gibanja.

Bratje in sodrugji delegatje, ko se boste odpravili na pot vsaki proti svojemu domu, "Waukeganska pošta" vam želi srečno pot. Ohranite našo naselbino v prijetnem spominu. Pozdravljeni!

Prispevki.

Neki zapisnikar, ki je prišel na konvencijo SNPJ., je tako pridno agitiral, da je samega sebe takoj prvi dan zaagitiral. Izbral si je napačno prepričanje, ki mu ni moglo prinesiti drugega kakor to kar je dobil. Samo eden je imel v kritičnem momentu zanj par prijaznih besed. Prijatelj se namreč spozna v uri bridkosti. — "Neki" delegat.

Barbič protestira.

Delegat Barbič iz Collinwooda je prinesel na konvencijo mnogo lepih naročil od svojega društva. Ali nepravilna večina je sprejela razne predloge ne da bi pustila Barbiču do besede. V Barbiču je priklopelo do vrhunca, in tedaj je prav energično protestiral ter zagrozil, da zapusti konvencijo. Pazni Medvešek ga je posvaril in mu pojasnil, da mu mora to dovoliti konvencija in Barbič je bil spet v zadregi. Pisal je domov po harmoniko in sedaj med odmori tolaži z njo sebe in druge užaljene delegate.

Math Vogrič iz Bessemerja pa ima to nesrečo, da podpredsednik le malokdaj vidi njegovo številko, kar je tudi vredno protestiranja.

Čisto kratka povest.

Pred dvajsetimi leti je Janez Bergla odšel v svet. Potepal se je po svetu kot se spodobi in končno dospel tudi na osmo redno konvencijo SNPJ. v Waukegan.

Tri dni ni nič govoril. Četrty dan je prosil za besedo in predlagal konec debate, brat predsednik pa mu je pojasnil da je bil ta predlog že sprejet pred pol ure. Bergla se je vsedel in zopet zadremal.

Na konvenciji se je brat Bergla seznanil z občeznanim rojakom in narodnim bojevnikom Jakotom Sterbonceljnom. Jaka je rodoljub. Član je tudi gl. odbora. Ni gostobeseden človek. V štirih dneh se je oglasil dvakrat — enkrat radi odbora za plače, in drugič je z resno očetovsko besedo pokaral zbornico radi

neke malenkosti, za kar je žel hurno odobravanje. To je vzbudilo v Bergli še večje spoštovanje do tako dičnega rodoljuba, kot je Sterboncelj.

(Dalje prihodnjič.)

Jože Zavertniku je pošel glas; nanagloma se je dogodilo; usta so se odpirala, čuti pa je bilo samo hripanje. Tedaj se je nekdo v bližini mene oglasil: "Prav mu je, hudiču." Ne vem, kdo je bil, a dosti prida ni mogel biti. Nekateri hrvatski delegatje, "komunisti", so se zadovoljno muzali. Ali Jože Zavertnik bo še dolgo govoril in malo hripavosti ne utihne njegovega glasu. — *Delegat.*

Radi zapisnikarja kateremu se je zapisnikarstvo ponesrečilo je konvencija izgubila precej minut časa ki stane več kot bi dotičnik prejel plače. Radi intrig provokatorjev ki delajo pod komunistično firmo je konvencija izgubila dobro uro dragocenega časa. Tisti ki vodijo "komunistične" delegate, niso člani SNPJ. Kljub temu se je eden teh najetih agentov drznil vprašati za besedo, "da se bo zagovarjal", dasi je imel kar dvajset organiziranih "zagovornikov". Nekateri pa so rekli: To je debata med komunisti in socialisti. Ni bila, kajti socialisti na svojih priredbah do takrat niso omenjali SNPJ., niso imeli večernih sestankov in niso ruvarili, ker nočejo razdirati kar so sami zgradili. — Eden, ki je bil na shodu in prišel še do enega spoznanja.

"Radnik" piše, da so se "progresivci" pridružili na konvenciji SNPJ. komunistom. Take "progresivce" jim socialisti hvaležno prepuščamo. — *Delegat iz Pa.*

Eden reporterjev "Waukeganske pošte" je v naglici organiziral kontest za lepoto in potem izpraševal delegate in delegatinje, kdo izmed delegatov je najbolj "fejst fant". Delegatinjam se ni skoro nihče dopadel, kar bi skoro pomenilo, da na tem zboru ni bilo lepih delegatov. Največ priznanj je dobil za starejše fante Peter Kurnik, za mlajše pa Joško Oven. Zakaj so izpustili Olipo, nisem mogel doznati.

Podpredsednik Zorko mnogim zelo ugaja, če ne kot podpredsednik, pa radi tega ker izgleda kakor kak orientalski državnik ali pa nemški feldmaršal. John Goršek izgleda kot filozof, delegat Junko iz Detroita pa bi bil zelo lep in čestitljiv kardinal, ravno tako delegat Cimperman. Delegat Šragel iz južnega Illinois je veliko bolj tip biznesmana kakor pa izmučenega komunističnega delavca. Kobi iz New Dulutha je zelo slovesen v svojih nastopih, Kuhelj iz So. Chicage se pa vedno smehlja. Zadnjo soboto se je zelo razjezil Albert Hrast, ker je podpredsednik zgrešil njegovo številko za prijavo k besedi, drugače pa je Albert človek zelo mirnega vedenja na tej konvenciji. Mirko Ciganich se je pritožil nad predsednikom, ker ga je imenoval za reditelja, češ, da je tako imenovanje ponižanje za društvo št. 1. Predsednik konvencije je član istega društva kakor Mirko, in če bo društvo Mirkotovega mnenja, se lahko dogodi, da predsednik konvencije po konvenciji ne boveč član SNPJ. Frank Podboj je užival nekaj časa pri predsedništvu poseben privilegij. Sedel je spredaj, in kadar je hotel, se je dvignil, govoril in predlagal, njegove ime pa se iskri v zapisniku vse križem. Naravno, da tako ni moglo ostati, in zato so mnogi drugi delegatje protestirali. Soproga delegata Barilarja iz Pittsburgha se je nenadoma pojavila v Waukeganu na veliko veselje brata Barilarja. Popoldne mu je dal predsednik priliko da je lahko sedel na

galeriji kot reditelj in pri tem sedel skupaj s svojo dražestno žensko. Ženske so na tej konvenciji zelo skromne z besedami. Na eni seji je delegat dr. Kern kritiziral zapisnik, češ, da je tak kot da bi govorile stare babe. Kristino Omahne je to užalilo in izrekla je par zgraževalnih besed nad Kernovo opazko. Ker se je opravičil da ni mislil tako, tedaj pa se je oglasil zapisnikar: Na, sedaj se pa razume, kakor da je zapisnikar stara baba ali da je zapisnik tako po babje sestavljen. Delegatinja Jurečič je bila v nevarnosti da jo zadene kap takoj potem ko je večina sklenila, da imena delegatov ne gredo v zapisnik. Potolažili so jo in naslednji dan zrušili prejšnji sklep v veliko veselje delegatinje, ki se od tiste ure naprej ves čas zadovoljno smehlja.

Poročevalci "Waukeganske pošte" bodo v prihodnji številki mogoče navedli še kaj zanimivosti iz delegatskih vrst. Za sedaj zadostuje, kajti vsakega nekaj.

Slovenska večerna šola v Clevelandu.

Koncem tega meseca se bodo zopet otvorile mestne večerne šole, kjer se bo tujerodce poučevalo angleščino. V te šole bo zahajalo tudi nekaj Slovencev, pretežna večina pa bo ostala doma. Motil bi se, ako bi sodil, da se ljudje ne brigajo da bi se naučili neobhodno potrebnega angleškega jezika. Kaj neki povzroča to navidezno brezbriznost do učenja istega? Ako smemo verjeti onim, kateri so začeli in zapustili te večerne šole, tedaj leži glavni vzrok v tem, da učiteljica ne razume jezika tujcev. Ker tega ne razume, ne more raztolmačiti učencem v njih lastnem jeziku ono, kar ne morejo zapopasti v angleški razlagi. Drugi vzrok je, "I didn't learn nothing". Vendar večina teh in mnogo drugih bi radi hodili v večerno šolo z največjim veseljem, ako bi poučeval učitelj, kateri razume slovenski in angleški jezik! Še rajši bi hodili, ko bi se obdrževalo pouk v Slovenskem narodnem domu.

Ker je taka šola absolutno potrebna — in to takoj — se je Socialistični klub št. 27, zavezal preskrbeti slovenske učitelje, razrede in brezplačen pouk. K temu je še dodal na razpolago lastno dvorano, mize in stole, in vse kar se bo potrebovalo, da se bodo rojaki lahko učili. Edino učne knjige ne.

Glavni namen te šole je, da bi se olajšalo učenje

angleškega jezika, da bi s epripomoglo znatno v resnici povzdigniti našo kulturo, in da bi Slovenci začeli črpati iz neprecenljivega zaklada knjig v angleških prevodih. Ako šlovek zna angleški jezik, tedaj lahko čita skoro vsa glavna dela pisateljev vseh del sveta, kajti kar je količkaj dobrega je prevedeno v angleščino.

Za začetek se bo upeljalo samo dva predmeta: angleščino in računstvo. Poučevalo se bo po dve uri ter po dvakrat na teden. Ker ima klub priliko vpsoliti nekaj dijakov, kateri so zahajali v tukajšnje univerze, gledalo se bo vedno na to, da se bo vpeljavalo nove predmete, ako se bo zglasilo zadostno število učencev zanje. Na ta način se upa, da se bo šola razvila v več razredov, ter da se bo učilo vsakovrstne predmete.

Začetek vpisovanja bo dne 25. in 26. sept. od sedme do devete ure zvečer, in 27. sept. od 10. do 12. Vpišejo se zaenkrat samo oni, kateri vsaj za silo razumejo ono, kar jim človek pove v angleškem jeziku. Oni, kateri mislijo, da bo šola nekaj zabavni "center" je boljše, da se ne vpišejo, ker jih čaka razočaranje. Vpišejo se pa lahko vsi oni, katerim je v resnici, za učenje angleškega jezika, nekaj računstva, in sčasoma tudi pisanja v večjem obsegu. Upiše se lahko vsak obojega spola neglede na starost, da ima le dobro voljo učiti se ter vztrajnost. Vsi tisti, kateri mislijo, da jim ne bo treba dalje prihajati kot tri mesece, je boljše da ostanejo doma, ker bo itak veliko število drugih učencev.

Vsi oni, kateri se mislijo vpisati naj to store kakor hitro jim bo mogoče, ker po gori navedenih dneh se ne bo več vpisavalo za ta razred. Vpisavanje se bo vršilo v nasprotni sobi urada g. L. Medveška v starem poslopju Slovenskega narodnega doma. Od vas čitateljev je odvisno ali bomo imeli slovensko večerno šolo ali ne. Če boste opozorili vaše prijatelje in prijateljice na to veselo novico tedaj nam je uspešen začetek zagotovljen! Vse nadaljne informacije boste lahko dobili v gorinavednih vpisovalnih dneh in prostoru.

Joseph A. Siskovitch.

Ko prečitata "PROLETARCA" in ako ga ne hranite, ga dajte vašemu prijatelju delavcu in ga opozorite na članke in drugo čtivo, ki vas je zanimalo. "Proletarca" izdajamo ne radi profita, ne radi oglasov, ampak da ga DELAVCI, katerim je namenjen, ČITAJO.

postala z zedinjenjem
KASPAR STATE BANK
in
AMERICAN STATE BANK

SPLOŠNO PRIZNANA

kot zanesljiva in konservativna banka

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Avenue, vogal 19. ceste
CHICAGO, ILLINOIS

Imovina Dvajset Miljonov Dolarjev

Stavbinsko društvo "Jugoslavija".

CHICAGO, ILL. — V "Prosveti" in "Proletarcu" je bil nedavno priobčen dopis z dne 19. avgusta o stavbinskih in posojilnih družtvih. Povdarjeno je bilo, da služijo ta društva delavskemu ljudstvu. Seveda je popolnoma na mestu in priporočljivo, da se večkrat piše o takih stvareh ter da se pojasni, kaj je pod današnjim sistemom najbolj koristno za delavstvo. Pravilno in potrebno je res, da smo organizirani za slučaj bolezni, onemoglosti ali smrti, toda toliko bolj pa bi morali biti zainteresirani, da smo organizirani tudi na gospodarskem polju, dokler živimo kakor že zgoraj omenjeno v tej kapitalistični družbi. Vseh nas delavcev dolžnost je, da smo gospodarji svojih prihrankov od tedenskih plač, da gledamo, da vlagamo svoj denar v svoje domače stavbinsko in posojilno društvo, ker so namreč hranilne vloge varnejše in bolj dobičkanosne, kakor pa pri katerikoli drugi ustanovi izven stavbinskih in posojilnih društev, ker vloženi denar se obrestuje nad 6 od sto. V dokaz recimo, da začne kak rojak vlagati po \$5 tedensko za dobo 6 let in treh mesecev. V tej dobi bi vlagatelj vložil v stavbinsko in posojilno društvo \$1,630 dobiček, pa naraste v teku te dobe na

\$370 in društvo mu izplača \$2000, kar je več kot 7%, računajoč dobiček po vlaganju denarja. Če bi kak drugi rojak vlagal po \$5 tedensko v kako banko, bi v šestih letih in treh mesecih vložil \$1,630 a banka bi mu plačala za celo dobo samo \$146.32 obresti, kajti banke plačujejo le po 3% obresti. Skupaj bi prejel po preteku šestih let in treh mesecev \$1,776.32. Vlagatelj v banko bi torej prejel \$223.68 manj, kot pa član stavbinskega in posojilnega društva. Toliko v pretres slovenskemu delavstvu, s svetom, da se o tem več razmotriva. Zanimati se ne smemo samo za po smrti, temveč se moramo bolj zavzemati v vseh ozirih za čas, dokler živimo. In to bodo pripoznali naši potomci, da če bomo delovali v slogi na polju gospodarstva in kulture, toliko bo v splošnem lepši ugled za nas ameriške Slovence in Slovenke. Naj še omenim, da naše stavbinsko in posojilno društvo "Jugoslavija" izda serijo delnic dne 2. oktobra 1925, in sicer ob 7:30 zvečer

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, premaga,
koka in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo smernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

v prostorih S. N. P. J. na So. Lawndale Ave. Vabimo vse rojake in rojakinje k obilnemu pristopu in vas zagotavljamo, da vam ne bo žal.

Joseph Steblay, tajnik, 2429 So. Central Park Ave., Chicago, Ill.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seja soc. kluba št. 27, JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov; čimveč nas bo tem lažje bomo vršili delo za osvoboditev proletarijata iz mezne sužnosti.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segina, organizator.

Naša mladina — naše upanje.

Počitnice so končane: naša mladina gre zopet v šolo. Ta mladina bo v podočnosti Združene države še bolj povečala. Toda, če hočete da bodo vaši otroci kaj dosegli, morajo biti zdravi in močni. Takojšnja pozornost na bolezen in slabo zdravje je velike vrednosti, ker se ž njo morda še lahko zdravljenje prepreči. Trinerjevo Grenko Vino ta najbolj zanesljiva želočena tonika je znano že zadnjih 35 let; isto bi moralo biti zdaj začetkom jeseni pri vsaki družini in v vsaki hiši. To zdravilo je za stare in mlade ljudi. Izčišča želodec, utrjuje ves prebavni sistem in krepča kri. Vživajte to vino, pa ne boste imeli več slabega okusa, zabasanosti, neprebave, glavobola in sličnih želočdnih neprilik. Vaš lekarnar ali prodajalec zdravil ga ima v zalogi. Imejte doma pri rokah tudi Trinerjev olajševalec kašlja (Triner's Cough Sedative), neprekosno zdravilo zopet prehlad. Ako teh zdravil ne morete dobiti kje v bližini, pišite na: Joseph Triner Co., Chicago, Ill.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00	JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. sv. vezan	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	50
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš30	III. sv. vezan	1.50	BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
VISNJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50	IV. sv. vezan	1.25	CARLJEVA ŽENITEV-TRLJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana38
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.38	V. sv. vezan	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana65	VI. sv. vezan	1.00	KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75	FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00	PESMI IN POEZIJE. BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevedl I. Hribar) vezana	1.00	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZAJEDALCLOL (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75	NAVADEN CLOVEK, (Braa G. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana58
ZA SREČO, povest, broširana45	MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	NOC NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana38
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš45	PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZGODBE IZ DOLINE ŠENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50	POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90	ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50	POHOŠKE POTI, (Janke Glaser), broširana35	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIŠNE PAVLE, (I. Zorec), broširana40	SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZVONARJEVA HČL povest, broširana65	STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ŽENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30	STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mauchar), vezana	1.10	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIJALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.	
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25	SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poszije, broširana55	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debat50
FRAN BRJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50	ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kera)	5.00
		SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25		
		SLEZKE PESMI, (Peter Benruč), trda vezba50		
		TRBOVLJE, (Tone Selihakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75		
		TRISTIA EK SIBERIA, (Voje slav Mole), vezana	1.25		
		V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40		